

[Socialministeren.]

Jeg gør igen opmærksom på, at det er et ønske fra folketingets udvalg om invalide- og folkepensionsloven og enkepensionsloven, som jeg har indfriet, og jeg er glad for, at det har været muligt at komme igennem en forhandling med de kommunale organisationer.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Asger Jensen, at det er rigtigt, at vi har nogle punkter tilbage, hvor der endnu er refusion efter de fælleskommunale regler, men jeg har i sinde at tage disse op til behandling, således at vi også kan få disse problemer ryddet af vejen.

Med hensyn til den fælleskommunale refusion kan jeg ganske kort sige, at der jo er tale om fordeling af et beløb kommunerne imellem på ca. 340 mill. kr. Det er nok et spørgsmål, der ligger lidt ud over, hvad vi sådan kan ordne i farten, idet det drejer sig om byrdefordelingen mellem kommunerne, men jeg kan sige til det ærede medlem, at jeg skal søge at finde en udvej, så at dette spørgsmål kan blive drøftet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om regulering af understøttelsessatser m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1401, fremsættelsen i tidenden sp. 3410).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bladt: Der er gået 2 år, siden folketinget sidst beskæftigede sig med loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring.

Der har i de forløbne 2 år været en højere beskæftigelse i dette land end nogen sinde før. For samfundet i sin helhed har dette været en lykkelig udvikling. Den store beskæftigelse, navnlig i industrien og byggefagene, har medført, at der også har været tale om et beskæftigelsesproblem, idet der

ikke så få steder har været vanskeligheder med fremskaffelsen af den fornødne arbejdskraft.

Når vi alligevel samtidig fortsat må konstatere, at der består et arbejdsløshedsproblem, hænger dette naturligvis sammen med den ulige fordeling af arbejdskraften. I bestræbelsen for at komme restarbejdsløsheden til livs må det derfor være en central opgave at fremme bevægeligheden i den forhåndenværende arbejdskraft mest muligt. Det må da også erkendes, at der i de senere år er gennemført forskellige foranstaltninger med dette sigte. I denne forbindelse vil jeg nævne revisionen af arbejdsløshedsloven i 1960, da der blev gennemført bestemmelser om udvidet adgang til rejse- og flyttehjælp samt godtgørelse for dobbelt husførelse, endvidere at der gennem arbejdsanvisningskontorerne kunne ydes støtte til erhvervelse af bolig for dem, der flyttede til ny arbejdsplads. Endvidere er der åbnet mulighed for særlige foranstaltninger over for langvarigt arbejdsløse, og endelig kan man også pege på loven om omskoling og uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, som sikkert også har haft sin betydning for større bevægelighed i arbejdskraften. Egnsudviklingsloven har sikkert virket i samme retning.

Jeg skal ikke kunne sige, hvorvidt de her nævnte foranstaltninger fra lovgivningens side har virket fuldt tilfredsstillende. En kendsgerning er det imidlertid, at vi trods den høje beskæftigelse stadig har et arbejdsløshedsproblem, og det er vist mere end tvivlsomt, om vi nogen sinde når op på 100 pct.s beskæftigelse.

I denne forbindelse må vi også tage i betragtning, at der altid vil være en sæsonarbejdsløshed i vinterhalvåret, hvor man på grund af vejrliget for kortere eller længere perioder må indstille en række udendørs arbejder.

Min opfattelse er altså den, at vi fortsat må indstille os på, at der vil være en arbejdsløshed af et vist omfang, og så må det være samfundets opgave at mildne vilkårene for de medborgere, der rammes af arbejdsløsheden.

Jeg vil gerne takke den højtærede socialminister for fremsættelsen af det foreliggende lovforslag, som indeholder forskellige forbedringer af arbejdsløsheds-kassernes ydelser til de arbejdsløse medlemmer. Baggrun-

[Bladt.]

den for de foreslåede forhøjede ydelser er den økonomiske udvikling og ganske særlig den indtægtsstigning, som har gjort sig gældende i det sidste års tid. Da vi i 1960 forhøjede dagpengesatserne, var det med den begrundelse, at understøttelsen med pristalsreguleringen ikke var steget i samme takt som lønnen. Medens lønnen i tidsrummet 1947-1960 var steget med 97,6 pct., var understøttelsen i samme tidsrum kun steget med 53 pct. Det er tilsvarende forhold, der har gjort sig gældende i de forløbne to år. Det er derfor ganske naturligt, at der nu gennemføres en ajourføring af dagpengesatserne og børnetillæggene.

Lad mig kort redegøre for de foreslåede forhøjelser. Jeg tager mit udgangspunkt i de pristalsregulerede satser pr. 1. april 1962. For forsørgere samt ikke-forsørgere med over 15 års medlemstid forhøjes dagpengesatserne med 1 kr. 50 øre fra 17 kr. 50 øre til 19 kr. Ikke-forsørgere med 8-15 års medlemstid får en forhøjelse på 1 kr. 20 øre fra 14 kr. 10 øre til 15 kr. 30 øre. Endelig får ikke-forsørgere med indtil 8 års medlemstid en forhøjelse på 1 kr. Børnetillægget forhøjes med 15 øre pr. dag pr. barn fra 1 kr. 80 øre til 1 kr. 95 øre.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der i perioden april 1960-april 1961 er sket en lønstigning, der er beregnet til 11,6 pct. På denne baggrund kan ingen med rette påstå, at de foreslåede satser er for høje, man må måske sige tværtimod.

Ifølge lovforslaget vil man forlade den hidtidige regulering efter pristalsudviklingen og gå over til en anden reguleringsmåde. Det foreslås, at dagpengesatserne fremtidig reguleres i overensstemmelse med variationen i den gennemsnitlige timefortjeneste inden for håndværk og industri for samtlige arbejdere, såvel faglærte som ikke-faglærte og såvel kvinder som mænd. Jeg henviser i øvrigt til bestemmelserne om den foreslåede reguleringsform.

Jeg vil gerne udtale min tilfredshed med denne principielle ændring. Hvis vi ikke gennemførte denne ændring, ville vi højst sandsynligt om et år eller to atter være i den situation, at vi igen skulle fastsætte nye satser. Det sikres nu gennem den foreslåede

ændring, at der består et passende forhold mellem løn og understøttelse.

Med hensyn til huslejhjælpen foreslås en forhøjelse fra 150 til 164 kr. Samtidig foreslås, at der kun bliver tale om én takst for hele landet, og at den lavere takst for landkommunerne skal bortfalde. Eftersom zonegrænserne for folke- og invalidepensionisterne er under afvikling og der fra 1. april 1963 vil være ensartede takster for hele landet, finder jeg det helt naturligt, at man nu benytter lejligheden til at slette den bestående kommuneinddeling for arbejdsløshedskasserne. Jeg kan også give tilslutning til at ophæve bestemmelsen om, at en mandlig arbejdsløs' huslejhjælp kan nedsættes i de tilfælde, hvor konen har arbejde.

Der har hidtil kunnet udbetales brændselshjælp til medlemmer, som i tiden mellem 1. oktober og 31. marts har haft 40 ledige dage. Efter lovforslaget kan der også udbetales brændselshjælp til medlemmer, som ved opsamlingsperiodens udløb har mindre end 40 dages ledighed, og de skal have udbetalt så stor en brøkdel af brændselshjælpen, som deres ledighed berettiger dem til. Denne ændring må forekomme helt demokratisk og fjerner et irritationsmoment i den gældende ordning.

Efter lovforslaget sker der en lempelse i bestemmelsen om karenstage, idet disse kan nedsættes fra 6 til 3 dage, hvis de enkelte kasser ønsker at ændre deres vedtægter i den retning. Og endelig er der i lovforslaget en bestemmelse om, at unge medlemmer, som er indmeldt før deres 17. år, kan blive understøttelsesberettigede straks fra det fyldte 18. år. Også disse ændringer kan jeg give tilslutning til.

Gennemførelsen af de ændringer, som jeg her har gjort rede for, er på basis af en ledighed, som i 1959-1960 var på 5 $\frac{1}{3}$ pct., beregnet at ville koste i alt 24,6 mill. kr., heraf 16 mill. kr. til forhøjelse af dagpenge og børnetilskud. Det offentlige andel i denne merudgift bliver 14,7 mill. kr., medens kasserne får en merudgift på 9,9 mill. kr.

Under hensyn til de forøgede udgifter for arbejdsløshedskasserne foreslås refusionsprocenten for de sociale ydelser sat op fra 80 til 85, for så vidt angår sådanne

[Bladt.]

kasser, hvor gennemsnittet af understøttede dage pr. nydende medlem ligger over 15. Det drejer sig for tiden om 14 kasser, som opfylder denne forudsætning. Som det måske vil erindres, blev denne refusionsprocent også foreslået sat op til 85, da vi behandlede loven i 1960, men under udvalgsarbejdet blev den sat ned til 80. På denne baggrund og med de forøgede udgifter, som lovforslaget medfører, er det efter min opfattelse helt rimeligt, at refusionsprocenten nu sættes op til de 85.

Må jeg til slut endnu en gang understrege, hvad jeg sagde i indledningen, at det ligger mig og mit parti stærkt på sinde, at der gøres, hvad der er menneskelig muligt for at skaffe arbejde til dem, der rammes af arbejdsløsheden. Det er for os det helt centrale i problemet. Herunder må det bl. a. også iagttages, at vi til enhver tid har en effektivt virkende arbejdsanvisning. Når jeg nævner dette, så hænger det sammen med, at der er blevet refereret et bestemt tilfælde for mig, hvor en arbejdsøgende har henvendt sig først til sin afdeling og derefter til det offentlige arbejdsanvisningskontor, uden at man var i stand til at anvise en arbejdsplads til vedkommende, skønt der var fuld beskæftigelse inden for det fag, hvor vedkommende søgte arbejde. I sådanne tilfælde kan der gå flere dage, inden vedkommende selv finder en arbejdsplads, og det skulle jo efter min opfattelse ikke være nødvendigt. Med den høje beskæftigelse, vi har haft i de senere år, har arbejdsløhedskasserne og det offentlige sparet meget store millionbeløb. Det må derfor være en uafviselig pligt for samfundet at yde sin medvirken til, at der skabes tålelige vilkår for dem, der rammes af arbejdsløshed, og det er kun rimeligt, at også disse medborgere får en beskedent kompensation for den indtægtsstigning, som alle andre borgere i vort land har fået i den senere tid.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale det

foreliggende lovforslag til en hurtig og villig behandling.

Søren Andersen: Det er jo ikke mere end ca. 2 år siden, vi behandlede et tilsvarende lovforslag om forhøjelse af understøttelses-satser og om arbejdsløhedskassernes såkaldte sociale ydelser med undtagelse af brændselshjælpen. Der var da gået en længere årrække, hvor man havde ladet pristalsreguleringen klare problemerne. Man må derfor i sandhed sige, at tiden rider hurtigt, når ministeren nu så kort tid efter møder med ønske om generelle stigninger. Ganske vist er det en kendsgerning, at der har været betydelige stigninger i de forløbne 2 år, men man ønsker nu at forlade den hidtidige pristalsregulering af understøttelserne for at lade de arbejdsløse ud over pristalsstigningerne automatisk få andel i de forbedringer, der måtte blive opnået på arbejdsmarkedet. Jeg må dog formode, at firefemtedeles- og totredjedele-reglen angående understøttelsens forhold til arbejdslønnen bibeholdes.

Men hvordan agter den højtærede minister at administrere det? Drejer det sig kun om forholdet til overenskomstlønnen, når man regner den gennemsnitlige arbejdsløn ud, eller skal der fremtidig også tages hensyn til det, der opnås gennem lønglidning?

Den foreslåede nye regulering skal finde anvendelse på dagpengesatser, børnetillæg og hjælp til merudgift ved dobbelt husførelse, men derimod ikke på husleje- og brændselshjælp.

Arbejdsløhedskasserne vil få øgede udgifter, hvilket delvis bliver imødegået ved en mindre ændring af refusionsprocenten. Man foreslår refusionsprocenten for de såkaldte sociale ydelser sat op fra 80 pct. til 85 pct., dog begrænset til de 14 kasser — som den forrige ærede taler nævnte — der har en gennemsnitlig ledighed på over 15 dage årlig pr. medlem.

Derudover foreslås karenstiden nedsat fra 6 til 3 dage, hvilket betyder, at en arbejds-

[Søren Andersen.]

løshedskasse kan bestemme, at medlemmerne kan oppebære understøttelse allerede efter 3 dages ledighed.

Videre stilles der forslag om graduering af brændselshjælpen, der i dag udbetales som et engangsbetøb til medlemmer, der har 40 dages eller mere end 40 dages kontrolleret ledighed i vinterhalvåret. Efter det foreliggende lovforslag skal medlemmer med mindre end 40 dages ledighed have en til deres ledighed svarende del af brændselshjælpen. Der er ingen tvivl om, at det vil give en betydelig administration.

Lovforslaget indeholder også regler om indførelse af ensartede maksimumsbetøb for husleje hjælp i hele landet. Den nuværende zoneinddeling skal forsvinde, og endvidere skal der ingen fradrag være i husleje hjælpen på grund af størrelsen af ægtefællens indtægt. Endelig ophæves den nugældende ekstra ventetid på en måned for unge arbejdere.

Lad mig sammenfattende sige: hvad er det, der karakteriserer dette lovforslag? Det er det, at den enkeltes eget ansvar og egen risiko bliver mindre. En vis selvrisiko må der naturligvis altid være; det er der overalt i erhvervslivet, det er der faktisk overalt, og man kan heller ikke sige, at de 6 dage skal være noget helligt tal. Men det er nu alligevel ikke uden betænkelighed, man giver mulighed for at halvere denne selvrisiko. Det samme gælder bestemmelsen om, at arbejdsløshedsunderstøttelsen automatisk følger med arbejdslønnen. Er det ikke, som om den beskæftigede her også forhandler på den lediges vegne, men med den forskel at regningen sender man til staten? Jeg kan naturligvis godt se, at vi, når der sker en automatisk regulering, til gengæld skulle kunne blive fri for den strid, der til tider kan stå om arbejdsløshedsloven; men alligevel må jeg betragte det som noget betænkeligt.

Når man nu vil have større sikkerhed, hvorfor så i alle tilfælde lade staten på de sociale ydelsers område bære en stigende udgiftsprocent? I en tid med højkonjunktur og god beskæftigelse bør man ikke skubbe mere og mere over på det offentlige; det var mere naturligt at reducere tilskudsprocenten og lade den forsikringsmæssige islet vokse.

Jeg har lagt mærke til, at det i de forhandlinger, der har været ført på dette område som på andre beslægtede, så ofte fra bl. a. socialdemokratiets side har været sagt, at under hensyn til tiderne og den lille beskæftigelse kunne man ikke gøre noget sådant. Tiderne nu var vel i og for sig velegnede til at standse denne bestandige skubben over på det offentlige, og vil man have større sikkerhed, større tryghed — og det er jo ikke ejendommeligt, hvis mange mennesker gerne vil det — behøver det ikke i voksende grad at bygge på stigende statstilskud; det samme kan godt skabes kollektivt.

Det er rigtigt, at den mægtige Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse ikke har for mange penge, men det behøvede da ikke absolut at være tilfældet i øjeblikket. Jeg tror også, at tanken om industriforbund modnes hos et stigende antal arbejdere og fagforeningsfolk. Smedene og deres arbejdsmænd og arbejdere og arbejdsmænd fra andre fag står mange steder i udpræget arbejdsfællesskab. Hvad var da mere naturligt end et fællesskab om risikoen for ledighed? Når sammenslutning ikke sker, skyldes det vel en vis gammel vanetænkning, Arbejdsmandsforbundets uvilje mod at reducere sit mægtige medlemstal og en tilsvarende frygt for, at andres styrke skal vokse.

Med hensyn til gradueringen af brændselshjælpen i forhold til antallet af dage, der har været ledighed, kan man ikke af lovforslaget se, hvor langt ned man vil gå. Der er ingen tvivl om, at det kan komme til at betyde en mægtig udvidelse af administrationsapparatet.

Jeg vil gerne med hensyn til ændringerne i huslejetilskuddene, sådan at zonegrænserne på dette lovområde forsvinder, sige, at jeg på en række andre områder har været talsmand for ophævelse af zonegrænserne, men vi har da netop på disse områder set, at der ikke i leveomkostningerne var nogen forskel, medens der netop vedrørende huslejens størrelse kunne være en vis forskel. Man kan selvfølgelig sige, at man kan tage det ud fra et principielt synspunkt, men rent sagligt er det sådan, at der her er nogen ulighed.

Optager man tanken om, at der ikke må ske fradrag, afkortning, i huslejetilskuddet

[Søren Andersen.]

på grund af ægtefællens fortjeneste, må man her have det forsikringsmæssige skudd mere i forgrunden, end tilfældet er i vor nuværende arbejdsløshedslovgivning.

Det er ikke, fordi lovforslaget virker så afskrækkende rent økonomisk, idet det offentlige må betale 14,7 mill. kr. mere, medens kasserne selv skal betale 9,9 mill. kr. Men lovforslagets følger kan ikke alene vurderes efter opgørelsen i dag. Vi ved ikke, hvordan loven skal administreres. Forslaget røber ikke meget om det.

Som allerede nævnt ved jeg ikke, om det kun drejer sig om de overenskomstsmæssige forbedringer eller også de forbedringer, som til tider, og navnlig i en tid som nu, falder fra tid til anden. Derfor ved vi ikke noget om, i hvor høj grad udgifterne kan svulme.

Det er i øvrigt ikke så meget på det pris- og omkostningsmæssige område, jeg har indvendinger mod lovforslaget. Det er selve tendensen; departementschef Dreyer har været inde på det i en artikel i Socialpolitisk Tidsskrift med henblik på den tid, som ganske givet vil oprinde, og som de fleste her i denne sal medvirker til skal oprinde: at vi skal ind i fællesmarkedet. Departementschef Dreyer har her udtalt, at i hvert fald hvor det drejer sig om princippet, er der ingen tvivl om, at der vil ske en harmonisering. Det er ikke meget, der sker her, men alene en svag forskydning bort fra det forsikringsmæssige, altså ud fra mit synspunkt i den forkerte retning. Der er ikke dermed taget stilling til, at det ikke kan være fornødent med en forhøjelse af selve understøttelserne, men spørgsmålet er, hvilket princip man skal lægge til grund for lovforslaget.

Jeg har udtalt en række betænkkeligheder, og det har jeg gjort ud fra disse principielle synspunkter, men jeg vil samtidig udtale, at vi naturligvis er villige til at forhandle og se på tingene i et udvalg. Dette lille lovforslag er imidlertid ikke så uskyldigt, som det ved første øjekast kunne se ud til.

Asger Jensen: Den revision af arbejdsløshedsforsikringsloven, som her er foreslået, vil betyde, at reguleringen af forskellige satser for fremtiden vil foregå automatisk. Det må derfor være vigtigt for folketinget at få en grundig behandling af loven ved denne

lejlighed. Det må konstateres, om udgangspunktet er rigtigt, da det er en forudsætning for, at fremtidige reguleringer kan virke på en tilfredsstillende måde.

Det må vel i særlig grad tages op til overvejelse, om der er ting i loven, der skal rettes under hensyn til den såkaldte fulde beskæftigelse. Det ville jo være naturligt, dersom en sådan tilstand af fuld beskæftigelse netop kunne få visse konsekvenser for loven om arbejdsløshedsforsikring. Jeg skal derfor bede den højtærede socialminister om at fremskaffe oplysninger, så at tinget får det fornødne grundlag for at kunne træffe en afgørelse. Der kan vel i denne forbindelse være grund til at få oplyst, hvilke kontingenter der betales til arbejdsløshedskasserne. Man kunne f. eks. sammenligne kontingentet for medlemmerne af de to store kasser for arbejdsmændene og smedene. Det ville også være af interesse at få oplyst, hvilke formuer de enkelte kasser råder over.

For to år siden foreslog den daværende højtærede socialminister, at der skulle gives kasserne ret til at forhøje dagpengene, men således at der ikke blev ydet refusion fra statskassen. Under udvalgsarbejdet blev dette princip frafaldet af regeringspartierne. Vi fik aldrig en rigtig begrundelse for, at dette princip blev forladt. Begrundelsen for forslaget var, så vidt jeg forstod dengang, at nu kunne den højere levestandard betyde, at medlemmer af arbejdsløsheds-kasserne selv var i stand til at sikre sig bedre under en arbejdsløshedsperiode. Dette gælder vel navnlig fag, som har nogen sæsonarbejdsløshed, men hvis årsindtægt i øvrigt svarer til de fuldt beskæftigedes indtægt.

Det foreslås i nærværende lovforslag, at statsrefusionen for de sociale ydelser forhøjes fra 80 til 85 pct., dog kun for kasser, der har en gennemsnitsledighed af mindst 15 dage, og at karensdagene nedsættes fra 6 til 3. Dette sidste vil koste 5,6 mill. kr., heraf er det offentliges andel 2,7 mill. kr., og forhøjelse af refusionsprocenten for de sociale ydelser betyder ligeledes 2,7 mill. kr. Der kunne måske være grund til at tage den tidligere socialministers forslag op igen i stedet for at gå den modsatte vej med at lade det offentlige bære en stadig større procentdel af udgifterne.

Vi kunne have ønsket, at den højtærede

[Asger Jensen.]

socialminister ville være gået noget videre i sin revision af arbejdsløshedsloven. Det konservative folkeparti og venstre fremsatte således allerede i 1959 et lovforslag med det formål at give fri adgang til oprettelse af arbejdsløsheds-kasser, idet vi foreslog andet punktum i lovens § 7, stk. 1, slettet.

Regeringspartierne stemte dengang vort forslag ned, men der blev nedsat et udvalg med det formål at behandle spørgsmålet om adgang til oprettelse af arbejdsløsheds-kasser på funktionærområdet. Dette udvalg afgav betænkning den 22. maj 1959, og der blev i betænkningen skitseret forskellige muligheder for at oprette arbejdsløsheds-kasser; siden er der intet sket. Vi kender de vanskeligheder, Foreningen af Danmarks aktive Handelsrejsende har haft for at få anerkendt sin arbejdsløsheds-kasse, skønt denne arbejdsløsheds-kasse klart opfyldte den daværende lovs bestemmelser. Hvornår kan denne arbejdsløsheds-kasse forvente godkendelse? Dette spørgsmål kan den højtærede socialminister forhåbentlig besvare ganske klart i dag.

Flere ministre har udtalt, at regeringen ville skabe mulighed for oprettelse af funktionærarbejds-løsheds-kasser. Den højtærede fiskeriminister og den højtærede handelsminister har begge udtalt, at det var regeringens politik. Nu kommer regeringen med forslag om ændringer af arbejdsløsheds-kasseloven, uden at man medtager dette vigtige punkt. Vi vil på ny fremdrage vort lovforslag fra 1959 i udvalget og stille dette forslag som ændringsforslag ved anden behandling, hvis vi ikke i udvalget får fornøden tilslutning til andre lovændringer, der kan give fri adgang til godkendelse af andre arbejdsløsheds-kasser.

Vi vil også rejse spørgsmålet om, hvorvidt den i mønstervedtægterne for arbejdsløsheds-kasser tilladte ret til at forhøje medlemskontingentet for ikke-medlemmer af fagforbundene bør opretholdes. Vi har jo set eksempler på, at fagforbundene har misbrugt bestemmelsen. Vi har endda set, hvorledes Arbejdsmandsforbundet søgte at opnå et endnu højere kontingent af chauffører ved DSB, der har udmeldt sig af Arbejdsmandsforbundet, og først efter den højtærede socialministers indgriben begræn-

sede Arbejdsmandsforbundet det til den lovlige 33¹/₃ pct.s forhøjelse.

Der er jo noget mærkværdigt i en ordning, hvor en lønmodtager, der har meldt sig ud af forbundet, kommer til at betale et kontingent, der kan blive endnu større end det kontingent, der betales af en anden lønmodtager både til arbejdsløsheds-kassen og til forbundet. Vi ønsker ikke, at denne adgang til forhøjelse skal kunne bruges til at presse folk ind i organisationerne. Vi kan acceptere, at organisationerne får et tillæg til kontingentet til at dække administrationsudgifterne, men dette bliver et langt mindre beløb end mønstervedtægternes 33¹/₃ pct.

Også på dette punkt vil min gruppe overveje at stille ændringsforslag ved anden behandling.

Det konservative folkeparti ønsker en grundig udvalgsbehandling, hvortil vi tilsiger vor medvirken.

Aage Fogh: Efter den indgående redegørelse, de foregående talere — navnlig det ærede medlem hr. Bladt — har givet for det foreliggende lovforslag, finder jeg ikke anledning til at beskæftige mig så meget med enkelthederne.

Jeg vil gerne til indledning gøre en bemærkning til den højtærede minister. Jeg vil gøre opmærksom på, at lovgivningen om arbejdsløshedsunderstøttelse og arbejdsanvisning i sig selv er meget indviklet; og som lovforslaget er fremsat her, synes jeg egentlig, der stilles for stærke krav til medlemmerne i folketinget med hensyn til evner til at granske de gamle love. I § 1 står der følgende:

„I lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958, som ændret ved lov nr. 72 af 13. marts 1959, lov nr. 159 af 13. april 1960 og lov nr. 202 af 18. maj 1960, foretages følgende ændringer...“.

Så simpelt er det, at når man vil studere det her foreliggende lovforslag, behøver man kun at have 4 foregående love for at finde ud af, hvad det er, ministeren nu vil belære os om. Højtærede minister, var det dog ikke muligt, at embedsmændene kunne hjælpe os så meget, at der på den ene side blev sat op, hvad de nugældende paragraffer

[Aage Fogh.]

byder på, og heroverfor, hvilke ændringer det er, man ønsker indført.

Jeg personlig har været oppe på biblioteket for at få fat på arkivsagen; den var selvfølgelig udlånt, for der er kun ét sæt til rådighed. Jeg skal ikke for min egen person beklage det så meget, for jeg har været med til denne lovgivning fra 1946 og til dato; men jeg kan ikke forstå, hvordan begynderne i tinget — de medlemmer, der første gang skal behandle arbejdsløshedsloven — på grundlag af det her foreliggende kan finde til bunds i det, det virkelig drejer sig om.

Det er altså ikke en bebrejdelse mod ministeren, men et ønske om, at vi i fremtiden — ikke alene af denne højtærede minister, men også fra anden side — får sagerne forelagt på en lidt anden og lidt mere overskuelig måde.

Enkelthederne i lovforslaget skal jeg som sagt slet ikke gå ind på; det er gjort så godt fra anden side. Men jeg vil gerne kort og samlende sige, at fra mit partis side skal der ikke være nogen vanskeligheder. I det udvalg, der bliver nedsat, vil vi gerne have en række oplysninger; men vi vil være meget velvilligt indstillet over for de foreslåede ændringer, der for de flestes vedkommende synes mig at være meget rimelige.

Men det kan ikke nægtes, at vi i øjeblikket er i en helt anden situation, end vi har været i tidligere, når vi debatterede denne lovgivning. Jeg regner med, at vi i dag har en arbejdsløshedsprocent, der ligger nede på mellem 2 og 3. Sidst da jeg var ordfører i en sådan sag, havde vi en arbejdsløshedsprocent, der lå oppe på mellem 9 og 10. Hvis vi nu ser, hvordan det er gået i denne periode — fra ca. 1957 og til dato — mener jeg man vil finde ud af, at arbejdsløshedsprocenten er faldet til ca. en tredjedel af det, den dengang var, og det er en lykkelig udvikling, som vi alle sammen glæder os over. Statens udgifter til denne lovgivning er antagelig kun faldet med ca. 60 pct., og de samlede udgifter er, så vidt jeg kan se, kun faldet med ca. 50 pct. Hvad er det nu udtryk for? Det er efter mit skøn udtryk for, at det administrationsapparat, vi kører med i dag, er for stort i forhold til den nuværende ledighed.

Det er et tydeligt udtryk for, at når man først får skabt en administration med alle de kontorer, der ligger spredt ud over hele landet i alle byer, og med alle de forskellige erhverv repræsenteret med hver sin kasse, så har man samtidig fået skabt et apparat, som det er ganske overordentlig vanskeligt at tilpasse til det mindre arbejde. Og da jeg i høj grad er tilhænger af at rationalisere, vil jeg gerne have, at vi i udvalget i hvert tilfælde prøver på at undersøge, om den form, vi anvender i dag, nu også er den helt rigtige. I forbindelse med disse rationaliseringsundersøgelser vil jeg gerne rejse et par principspørgsmål.

Jeg kan godt begribe, at man skal have en sats for forsørgere og en for ikke-forsørgere, når man skal bestemme understøttelsen til ledige medborgere. Men hvorfor skal man have et særligt tilskud, et særligt tilskud til børn og et særligt tilskud til brændsel? Det begriber jeg ikke. Jeg forstår ikke, at man ikke kan nøjes med at have én sats for forsørgere og én sats for ikke-forsørgere og så en bestemmelse om, at ingen forsørgere må få mere end 80 pct. af normal arbejdsfortjeneste i understøttelse og ingen ikke-forsørgere mere end 66 pct. Hvordan satsen så skal være, kan vi diskutere, men denne grænse må ikke overskrides.

Endvidere ønsker jeg en bestemmelse om, at vi sætter meget stærkere ind på arbejdsanvisning. Det er dér, den afgørende indsats i fremtiden må gøres, for det er ganske overordentlig vigtigt, at vi sikrer os, at vi ikke samtidig har ledige arbejdere ét sted og mangel på arbejdskraft et andet sted. De to ting må forbindes med hinanden, og derfor må der sættes stærkere ind på arbejdsanvisning end nu. Så må der spares på andre områder, og når jeg siger „spares på andre områder“, tænker jeg på administrationsapparatet.

Jeg har haft den glæde i en årrække at være medlem af arbejdsnævnet. Vi holder regelmæssige møder, formentlig ca. hver tredje uge, og vi har mange interessante sager. Jeg har en dagsorden med her; den er vist i og for sig hemmelig, men her fra folketingets talerstol må vi jo tale om alting. Jeg har altså her dagsordenen for det møde, vi nu skal have i næste uge. Da mødes der 6 repræsentanter for arbejdsløs-

[Aage Fogh.]

hedskasserne — fremragende folk inden for organisationen — 4 folketingsmænd, en direktør og en kontorchef, og så diskuterer vi problemerne. Og hvad er det for problemer? Sag nr. 1: 5 tætskrevne sider, der diskuterer det problem, om en dame et eller andet sted i landet skal være medlem af Tobaksarbejdernes Fagforening, eller om hun skal være medlem af HK — et uhyre vigtigt spørgsmål selvfølgelig, som der ikke er noget at sige til at 12 meget betroede mænd anvender adskillige timer til at drøfte.

Vi går videre og kommer til sag nr. 3: 4 tætskrevne sider, og hvad drejer de sig om? Spørgsmålet, om en mand skal være medlem af arbejdsmændenes kasse, eller om han skal være medlem af bryggeriarbejdernes kasse. Ganske overordentlig vigtigt — for kasserne, thi det, kasserne slås om, er de gode og de dårlige liv. De medlemmer, der er gode, og som ikke får megen understøttelse, vil de gerne have, og de dårlige, som der kan være fare for at de skal understøtte, vil de af med.

Disse bemærkninger leder til den tanke, om man ikke burde have én kasse i Danmark. Er der nogen fornuftig mening i, at vi har 61 forskellige arbejdsløshedskasser, og at de handelsrejsende nu skal have deres særlige kasse, og at funktionærerne så kommer bagefter med deres? Hvorfor ikke ordne det på en langt mere praktisk måde, måske på den måde, at man havde et kontor i hver by, der klarede disse problemer? Det er ikke udtryk for uvilje mod de ledige. Jeg vil gerne understrege så stærkt som overhovedet muligt, at jeg og mit parti aldrig har været i tvivl om, at medborgere, der uden egen skyld er ledige, skal have en hæderlig betaling og også skal have så stor en understøttelse, at de ikke skal sultes til at gå i arbejde, men vi skal have administrationen lagt til rette, således at der ikke bruges mere end højest nødvendigt til tomgang, og det er ikke tilfældet i øjeblikket, højtærede minister. Derfor vil jeg gerne have dette spørgsmål taget op til diskussion i udvalget, selv om man ikke kan nå til en løsning deraf, for det spænder langt videre end til dette forslag, men det er jo muligt, at en diskussion i udvalget kunne give anledning til, at det blev taget op

andre steder, hvis den højtærede minister vil være villig hertil. Jeg vil dog advare imod, at man nedsætter en kommission som den sidste, vi havde. Jeg har efterhånden en hel del erfaring med hensyn til kommissioner, det gælder realkreditkommissionen, det gælder mælkekommissionen og mange andre. Man fylder dem med særlig sagkyndige.

I kommissionen om arbejdsløshedskasserne tror jeg der sad 10 repræsentanter fra arbejdsløshedskasserne; de var overhovedet ikke til at flytte en tomme, det var ikke muligt at komme igennem med bare en eneste ny ting. Det ærede medlem hr. Poul Sørensen befittede sig derpå, men der var ikke chance for at nå et resultat. Skulle det tages op til undersøgelse, tror jeg, man skulle gøre det ved at nedsætte en kommission af helt uvildige folk, ikke folketingsmænd og ikke organisationsfolk, men folk, der er inde i erhvervslivets forhold, og som kan diskutere, på hvilken måde det bedst kan gøres, ikke vendt mod arbejderne, ikke vendt mod de ledige, men for at sikre, at vi ikke har mere tomgang end højest nødvendigt, og sikre os, at den indsats, der skal gøres, gøres mod ledighed.

Jeg tror også, der må være lidt mere smidighed ved udveksling mellem fagene; om en mand er bryggeriarbejder eller arbejdsmand, bør ikke stå som en skarp skillelinje. Altså problemet om overførelse af ufaglærte til de faglærtes kreds tror jeg også man skulle tage op.

Jeg vil gerne i den forbindelse forelægge den højtærede minister nogle rygter, jeg har hørt ude i byen om, at de 25 fremmede, skotske skibsværftsarbejdere, vi har fået ind i landet, er rejst hjem igen, fordi de ikke kunne få lov at udnytte deres arbejdskraft; de havde lyst til at arbejde i længere tid, end man var vant til inden for de danske organisationer. Er det tilfældet, synes jeg det er meget forkert. Vi har i øjeblikket brug for at få udnyttet alle kræfter; vi har brug for at overføre folk fra arbejdsmændenes kreds til de faglærtes kredse, og vi havde måske også brug for — det er i for sig en af de ting, der burde drøftes — at få fremmed arbejdskraft ind i landet. Et problem som boligbyggeriet tror jeg ikke kan klares, hverken ved lavere rente eller ved huslejetilskud. Det er et spørgsmål om arbejdskraft, og sætter man renten ned, betyder det

[Aage Fogh.]

kun, at arbejdslønnen stiger på sortbørs-markedet, dersom vi da ikke får flere arbejdere, end vi har nu. Hvis man altså fik en større arbejdsstyrke ind i landet, ville der kunne udrettes mere.

Der er altså mange problemer, som det kunne være interessant at tale med den højtærede minister om, og som jeg meget gerne vil have op til behandling. Men jeg vil slutte med at sige, at jeg er velvilligt indstillet over for det foreliggende lovforslag, og at man kan regne med at få det gennemført, måske med småændringer. Jeg tror, at tiden nu er ved at være inde til, at man generelt må tage hele dette problem op til en nøjere drøftelse.

Chr. Madsen: Der tales meget om høj beskæftigelse i det høje ting, men man glemmer, at der er et område, hvor der er stor arbejdsløshed, og hvor arbejdsløsheden har raset og fortsat raser. Der er vel omkring 40 000 arbejdsløse i landet nu. Man har en arbejdsløshedsprocent på øerne på mellem 1 og 3, medens man har en arbejdsløshedsprocent i Nord- og Vestjylland og vel også i Sydjylland i visse områder, der er oppe på 30-40. Når man husker på det, er det klart, at arbejdsløshedsunderstøttelsen kommer til at spille en større rolle, end et par af de ærede ordførere har givet udtryk for. Samtidig med at man taler om høj beskæftigelse, ved man jo, at det, man står over for, hvis vi kommer ind i fællesmarkedet, er arbejdsløshed eller det, man kalder en omstillingsproces for mange arbejdere her i landet. Man er ikke sikker på, hvor mange det kommer til at dreje sig om, men i de betænkninger, vi har fået forelagt, nævnes tal fra 25 000 til 125 000 arbejdere. Vi står antagelig lige over for den situation. Når man tænker på det og på, at vi har det så godt herhjemme som aldrig nogen sinde før, må tiden være inde til, at man ser på arbejdsløshedslovgivningen på en anden måde end tidligere. Ser vi på statsregnskabet, ser vi klart, at arbejdsløshedsudgifterne vel i dag er mindre end $\frac{2}{3}$ af de beløb, de var for nogle år siden, og med det i betragtning må man se at finde ud af at gøre vor arbejdsløshedslovgivning mere tiltalende og mere smidig og yde betydelig mere, end man yder nu. Andre

skandinaviske lande, der i de senere år har været inde i en tilsvarende udvikling som vi, lande, der har fuld beskæftigelse, altså forstået på den facon, at de importerer arbejdskraft, lande, der har haft disse gode konjunkturer, har forbedret deres arbejdsløshedslovgivning betydeligt, så man dér yder mere i arbejdsløshedsunderstøttelse, end vi gør her i vort land. For den enkelte, som rammes af arbejdsløshed, er det en katastrofe både for ham selv og hans familie, ja, en sådan katastrofe, at forholdene i familien fuldstændig må ændres.

Der er mange økonomiske og menneskelige problemer forbundet med arbejdsløshed, og forholdene nu er anderledes, end de var før i tiden, da man havde de kendte kriser med omkring 100 000 arbejdsløse. Levefoden, omkostningerne er steget betydeligt. Lad mig bare pege på en enkelt ting. I områder, hvor man absolut skal klumpe industrien sammen, i områder, hvor der er en større udvikling end andre steder, må der betales huslejer på 400-500 kr. månedlig eller derover for overhovedet at kunne få bolig i det pågældende område, hvor virksomheden er placeret. Der er her også et spørgsmål om arbejdskraftens bevægelighed. Når man får folk herind til hovedstadsområdet ude fra provinsen, hvor der er arbejdsløshed, sker der det, at disse mennesker må tage de forhåndenværende lejligheder, og dér er huslejen skruet op i fantastiske højder på grund af boligspekulation og jordspekulation. Hvad skal de sølle mennesker gøre, når de bliver arbejdsløse? Er det tilstrækkeligt at yde dem 164 kr. om måneden i hjælp til husleje? Det er ikke tilstrækkeligt, og vi har den opfattelse, at på det område må der ydes det, som huslejen andrager.

Men det er kun et lille problem; der er mange andre problemer forbundet dermed. Når folk er arbejdsløse enten af den ene eller den anden årsag, har vi så råd til at lade dem gå uden beskæftigelse? Var det ikke mere rimeligt, at man fandt ud af ad andre veje at hjælpe dem, f. eks. fandt frem til at give dem noget mere i understøttelse, sørgede for at sætte omskoling og fagskoling i gang, fik gennemført de principper, som er nedlagt i lovgivningen for uddannelse af specialarbejdere, hvor der kan ydes understøttelse helt op til 90 pct.

[Chr. Madsen.]

af arbejdslønnen? Jeg tror, at hvis man går den vej, vil der være mulighed for at få de arbejdsløse til at beskæftige sig med noget mere nyttigt, få dem omskolet, få dem gjort til aktive borgere, så at de, hvis der er mulighed for at flytte arbejdskraften fra et område til et andet, kan placeres dér, hvor der er brug for dem.

I øvrigt har vi den opfattelse, at arbejdsløshed er noget, der bliver påtvunget folk. Mennesker har i almindelighed ikke selv ansvaret derfor; det er de økonomiske dispositioner, der træffes, og den politik, der føres, som har det største ansvar for, at arbejdsløsheden, også den, vi har i øjeblikket, i det hele taget eksisterer.

Arbejderne må efter vor opfattelse have nøjagtig samme ret til af staten at kunne forlange fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, som landbruget har vist os at det kunne skaffe sig. Nu siger landbrugets fortalere, at man skal løbe en risiko også i perioder, hvor det går nedad. Jeg har ikke lagt mærke til og heller ikke kunnet finde tal frem for, at landbruget, når det fremfører sine krav om fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, taler om, at der skal løbes en risiko fra landbrugets side.

Vi har altså den opfattelse, at arbejderne lige så vel som andre samfundsgrupper må have erstatning for tab af arbejdsfortjeneste, i særdeleshed når dette bliver påtvunget dem gennem arbejdsløshed.

Vedrørende lovforslagets enkelte bestemmelser har jeg en hel del bemærkninger at gøre. Ifølge § 1, punkt 1, forhøjes refusionen fra 80 pct. til 85 pct. for kasser, hvor gennemsnittet af understøttede dage er over 15. Jeg mener, der er grund til at overveje en yderligere forhøjelse for de kasser, man kan kalde opsamlingskasser, og her tænker jeg først og fremmest på Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbunds Arbejdsledshedskasse.

Angående forhøjelsen af dagpengenes maksimumsbeløb fra 17 kr. til 19 kr. for forsørgere og overgangen fra pristalsregulering til regulering på grundlag af den gennemsnitlige faktiske timeløn har jeg også nogle bemærkninger. Fra april 1960 til april 1961 er den gennemsnitlige timefortjeneste, som i henhold til arbejdsløshedsloven angiver totredjedeles- og fire-

femtedelesgrænsen, steget med 24 pct. Går man ud herfra, skulle understøttelserne forhøjes med 4 kr. 8 øre. Ifølge arbejdsgivernes statistik er realtimelønnen fra april 1960 til april 1961 steget med 9-10 pct. for faglærte, 11-13 pct. for ufaglærte og 12 pct. for kvinder. Alt tyder på en større stigning fra april 1961 til april 1962. Det vil altså igen sige, at hvis der skal være et rimeligt forhold mellem arbejds løn og arbejdsløshedsunderstøttelse, skal man op på betydelig større forhøjelser end de her foreslåede.

I bemærkningerne til lovforslaget går man ud fra en stigning i arbejds lønnen på 11,6 pct. fra april 1960 til april 1961, men der nævnes intet om stigningen fra 1961 til 1962. Heraf fremgår igen, at understøttelsen ikke kommer til at stå i et rimeligt forhold til arbejdsindtægten, og der er i bemærkningerne til lovforslaget en bemærkelsesværdig udregning, hvori der står, at hvis understøttelsen skulle reguleres efter pristallet, skulle den forhøjes med 50 øre. Denne beregning viser klart og tydeligt, hvor utilstrækkelig pristalsreguleringen har været indtil dato, og at det er rigtigt, at vi kommer væk fra denne pristalsregulering. Jeg er dog ikke overbevist om, at den nye regulering, der er foreslået, er tilstrækkelig og rigtig, og jeg vil gerne opfordre den højtærede socialminister til om ikke nu så senere at give en forklaring på, hvad grunden er til, at når man undersøger arbejdsindtægten her i vort land, får man flere forskellige billeder heraf på grundlag af det foreliggende materiale. Hvis man går ud fra arbejdsdirektørens tal, beregnet pr. august 1960, er timelønnen 6 kr. 20 øre. Det er den timeløn, man går ud fra i forbindelse med totredjedelesgrænsen og firefemtedelesgrænsen. Tager man arbejdsgivernes statistik og forsøger at finde frem til timelønnen på samme tidspunkt, kommer man til 6 kr. 2 øre. Tager man statistisk departements timeløn for samme periode, kommer man til 5 kr. 76 øre.

Det er muligt, at det er mig, der ikke har forstand på at læse dette statistiske materiale; men kunne man i hvert fald ikke i det statistiske departement finde frem til oplysninger, så folk på en nogenlunde fornuftig måde kan blive klar over, hvordan de beregninger er sammensat, hvad man skal forstå ved dem; og hvilke

[Chr. Madsen.]

beregninger der hører til den og den lov, og hvordan man i øvrigt skal håndtere disse tal. Eller ligger det sådan, at statistisk departement ikke har tilstrækkeligt materiale og kyndige folk, eller hvad årsagen nu er, til at kunne følge hurtigt nok med? I dag foreligger der en statistisk meddelelse, hvori man kan se, at lønindeksen for de forskellige nordiske lande og en lang række vesteuropæiske lande er ført op til februar 1962, medens Danmark ikke er kommet længere end til, jeg tror, det er februar 1961. Er der noget galt med kontoret for statistisk bearbejdelse af materiale? Har man for få folk, arbejder man ud fra forkerte forudsætninger, eller er der andre årsager til, at man ikke kan få et materiale frem, som almindelige mennesker kan håndtere, så man kan slå op og se, f. eks. hvordan det forholder sig med timefortjenesten inden for et bestemt område? Jeg vil bede den højtærede socialminister om at komme med nogle oplysninger herom enten i dag eller senere.

I bemærkningerne til lovforslaget går man ud fra, at huslejhjælpen skal forhøjes fra 150 kr. til 164 kr. Jeg har været inde på dette forhold, da jeg omtalte de arbejdsløse og dem, der skal omstilles til andet arbejde, og hvordan de er stillet i de områder, hvor huslejeniveauet er presset op på grund af spekulation i boligbyggeri. Selv om man fik en langt, langt større sats for denne huslejhjælp, lad mig gå helt op til 300 kr., selv om det altså stod i loven, at man kunne yde det som maksimum, ved man godt, at det kun er i de områder, hvor man skal betale den store husleje, at dette maksimum kommer til at gælde. For langt, langt den største part af de arbejdsløse vil man ikke komme op på huslejer af den størrelsesorden. Jeg tror, det forholder sig sådan, at man i Ålborgområdets arbejdsløshedskasse for specialarbejderne har en gennemsnitlig udbetalt huslejhjælp på 70 kr., til trods for at man har haft et maksimum på 150 kr. Jeg kan ikke se, at der vil ske noget ved

at forhøje maksimumsgrænsen op til 300 kr., måske noget mere, for hvis det er sådan, at man skal have omstillingsprocesser gennemført i områder, hvor den ene eller den anden markedsplan gør arbejderne arbejdsløse, kommer man uvilkårligt til at stå over for problemet, og så skal det løses på en eller anden facon. Hvorfor så ikke løse det, når vi nu skal til at revidere arbejdsløshedslovgivningen?

Hvad børnetillæggene angår, kan jeg ikke forstå, at man kan finde frem til beregninger, hvorefter prisniveauet er steget så meget, at det lige præcis drejer sig om 15 øre mere pr. barn pr. dag. Jeg kan ikke finde ud af, hvordan man kommer til de 15 øre. Jeg kan finde ud af, at det er urimeligt at yde et børnetillæg på 195 øre pr. barn pr. dag. Der er ikke en tilsvarende lovgivning her i landet, hvorefter der ydes så urimelige børnetillæg. I sociallovgivningen er børnebidragene oppe på 98 kr., og alle er enige om, at det også er for lavt. Så kommer vi med et børnetillæg i arbejdsløshedslovgivningen på 195 øre pr. barn pr. dag. Det vil omtrent andrage 50-52 kr. pr. måned.

Hvad karensdagene angår, er der sket en halvering, idet man er gået ned fra 6 til 3 dage. Det betragter jeg på den måde, at den højtærede socialminister har det ønske, at dette skal virke som en overgangsordning, så man kan komme helt bort fra disse karensdage. Jeg ved ikke, hvad motiveringen er for at bibeholde disse 3 dage, så skulle vi ikke i udvalget prøve at tage springet fuldt ud og sløjfe disse karensdage? Jeg kan ikke tro, at der er nogen særlig motivering for at bibeholde 3 dage, når man fra alle sider — i hvert fald inden for fagorganisationerne — i mange år har krævet, at karensdagene bør bortfalde. Jeg tror, jeg skal indskrænke mig til dette.

Efter hvad jeg har sagt, kan man finde ud af, at vi ikke er så særlig begejstrede for det foreliggende lovforslag. Vi kunne ønske os noget mere. Vi kunne ønske os, at arbejdsløshedslovgivningen blev tilpasset,

[Chr. Madsen.]

hvad jeg vil kalde moderne forhold, at den blev smidigere, og at man kan gøre noget mere inden for arbejdsløshedslovgivningens rammer, end man på nuværende tidspunkt gør.

Og så kan jeg ikke forstå, at denne lov først skal træde i kraft 1. juni 1962. Er der ikke mulighed for at få den sat i kraft på et tidligere tidspunkt? Folketinget har da tidligere gennemført love med tilbagevirkende kraft. Det er også noget af en lille økonomisk katastrofe for de mennesker, der stadig væk er arbejdsløse i de områder, hvor arbejdsløsheden raser, at de stadig må eksistere for 102 kr. om ugen for forsørgere. Jeg vil håbe, at udvalgsarbejdet vil resultere i et andet lovforslag end det foreliggende.

Grøndahl: Fremsættelsen af dette lovforslag er af den højtærede minister begrundet med, at den gennemsnitlige arbejdsløn er steget stærkere end de pristalsregulerede understøttelsessatser, altså en udvikling, der igen har forbedret reallønnen for arbejdsløshedskassernes medlemmer. Nu vil ministeren ved dette lovforslag bl. a. ved hjælp af statens midler yde hjælp til disse kasser, så de kan forhøje ydelsen til deres medlemmer. Hver gang kasserne giver 1 krone mere til medlemmerne, skal det offentlige op med 1 kr. 50 øre. Alt i alt er denne ændring beregnet til en udgift for det offentlige på 14,7 mill. kr. årligt. Når forholdet er det, at vi har overbeskæftigelse, og at reallønnen er steget, og når dertil kommer, at der er opsamlet store formuer i arbejdsløshedskasserne, så kan vi ikke se, der er nogen som helst grund til, at det offentlige yderligere skal bidrage til disse kasser. Vi kan ikke støtte lovforslaget.

Socialministeren (Bundvad): Selv om der har været fremsat ønske om ændring i eller i hvert fald diskussion om forslaget og dets enkeltheder, er det dog mit indtryk, at de ærede ordførere, bortset fra det ærede medlem hr. Grøndahl, mente, at vi skulle kunne gennemføre lovforslaget med nogle ændringer. Jeg kan derfor på forhånd sige, at alle de oplysninger, som udvalget måtte ønske, naturligvis vil blive stillet til rådighed.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen har bedt om oplysninger vedrørende kontingenthøjden og formuestørrelsen i arbejdsløshedskasserne, og der kan være andre ting, man ønsker oplyst; det er jeg naturligvis rede til. Men jeg vil dog i tilknytning til, hvad det ærede medlem hr. Chr. Madsen sagde, gerne sige, at hvis vi skal fastholde ikrafttrædelsesdatoen 1. juni, kan man jo nok tænke sig, at der må være en vis grænse for, hvilke undersøgelser der kan sættes i gang; men så vidt det overhovedet er gørligt med det materiale, vi har, og som vi kan beregne, er jeg naturligvis villig til at gå i gang med opgaven.

Inden jeg går over til at gøre nogle bemærkninger om arbejdsanvisningens effektivitet — et punkt, som flere ordførere har været inde på — vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Søren Andersen, at selv om vi ændrer understøttelsessatserne, fastholder vi 80 pct.s reglen og det, som vi kalder totredjedesreglen. Jeg vil også godt sige, at når man nu foreslår at gå over til nye beregningsregler for understøttelserne fremover, er det ikke for at lave fiksfakserier, som det ærede medlem hr. Chr. Madsen antydede, så er det et forsøg på at lave en understøttelsesordning, som står i i forhold til det, man kan opnå på arbejdsmarkedet, altså en relativ erstatning, fordi man ikke kan få arbejde. Der vil vi gå efter den officielle statistik, således at vi har helt fast bund under fødderne, og jeg kan henvise det ærede medlem hr. Chr. Madsen til at se i bemærkningerne til lovforslagets punkt 3, hvor der nærmere er redegjort for, hvilke lønninger det er, der kommer ind under den statistik, der er tale om. Vi går altså ikke ud fra specielle lønglidninger eller anden form for specielle beregninger; vi siger: hvilke tal viser den officielle lønstatistik efter en periodes forløb, sammensat af de og de forskellige faktorer? Det er et spørgsmål, som jeg naturligvis gerne vil drøfte med udvalget, men det er i øvrigt angivet i selve lovforslaget, hvordan man har tænkt sig at gå frem.

Hvad angår diskussionen om den enkeltes selvrisiko, tilsigter lovforslaget jo ikke at ændre byrdefordelingen, i hvert fald slet ikke i væsentlig grad. Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, er de samlede merudgifter anslået til 24,6 mill. kr.,

[Socialministeren.]

medens udgiften ved omflytningen af fordelingen mellem staten og kasserne bliver på 2,7 mill. kr. Det er altså ikke sådan, at vi pludselig lægger det hele om. Jeg lagde også mærke til, at det ærede medlem hr. Søren Andersen sagde, at der var en lille, lille bitte flytning i tingene. Det er ikke i den forstand en flytning, men det er givet, at hvis man skal undgå kontingentforhøjelser i kasserne, der trods vilkårene dog har en betragtelig arbejdsløshed og høje kontingenter — f. eks. skal arbejdsmændene betale op mod 6 kr. i kontingent alene til arbejdsløhedskassen — så er der nok grund til at fire ganske lidt på det punkt, og det er det, jeg har foreslået.

Jeg vil ikke gå ind i en stor diskussion eller slet ikke i nogen diskussion om spørgsmålet industriforbund, ej heller om de problemer, som det ærede medlem hr. Asger Jensen var inde på, om vi skulle lave én arbejdsløshedskasse for hele landet, og at vi så — det var det ærede medlem hr. Aage Foghs bemærkning — skulle have et kontor i hver by, som kunne ordne det hele. Jeg er nødt til at sige, at i samme øjeblik man stiller problemet op, skal man spørge, om vi så ikke skal ind på at lave en obligatorisk forsikring for samtlige lønmodtagere, herunder også de funktionærer, som i øjeblikket ønsker en arbejdsløshedskasse, og jeg tror, at vi derefter gled over til at lave én arbejdsløshedskasse eller én forsikringsordning for samtlige lønmodtagere i dette land. Jeg er nødt til at nævne det, fordi tingene hænger i så høj grad sammen, hvis man begynder at rokere den vej rundt.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Asger Jensen, at med hensyn til foreningen af De aktive Handelsrejsende ligger det sådan, at jeg dels har skrevet til den og dels har haft en samtale med dens formand; det er derefter meddelt dem, at såfremt de kan opfylde de betingelser, som jeg tidligere har gjort rede for her i tinget, vil de få deres godkendelse. Det samme gælder men hensyn til funktionærerne. Tilbage står så blot spørgsmålet om, at de skal opfylde de betingelser, som er en forudsætning for, at man kan forsvare økonomisk at anerkende deres kasser. Kan de dette, får de den godkendelse, som der har været talt så meget om.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh rejste en række principielle betragtninger og kom herved ind på spørgsmålet om anvisningen, som også det ærede medlem hr. Bladt var inde på. Det er jo givet, at når vi har høj beskæftigelse og vi i visse fag og visse dele af landet i hvert fald periodevis mangler arbejdskraft, må man spørge sig selv, om den anvisning, vi har, er effektiv nok, for der kan ikke være nogen rimelighed i, at folk går ledige. Det er en belastning for deres hjem, at de oppebærer understøttelse, og det er en belastning for deres økonomi at oppebære understøttelse fremfor at oppebære løn, og det er en belastning for samfundet, når folk, der kan bestille noget, går ledige. Det er givet. Derfor har vi også sideløbende med udviklingen af beskæftigelsen taget hele anvisningsapparatet op til behandling. Og jeg kan sige, at der arbejdes meget effektivt med at gøre vort anvisningsapparat mere levende. Hvis man i udvalget ønsker at høre nærmere om vor indsats, vil jeg gerne give en redegørelse derfor. Det ændrer imidlertid ikke det synspunkt, som det ærede medlem hr. Bladt gav udtryk for, at hvis vi trods stor indsats alligevel ikke kan nå igennem, må de pågældende mennesker have en rimelig erstatning for at kunne leve.

Det er jo rigtigt, som det ærede medlem hr. Chr. Madsen sagde, at vi skal gøre, hvad vi kan for at tilpasse arbejdskraften til de nye opgaver gennem omskoling og opskoling, men det ærede medlem ved også, at det er vi i gang med, og at vi med loven om ikke-faglærtes uddannelse virkelig sætter ind på dette felt.

Så skal jeg sige til det ærede medlem hr. Aage Fogh, at jeg ved ikke, om der er grund til at kritisere arbejdsnævnet. Men jeg vil dog nok tro, at man straks ville begynde at kritisere, hvis man flyttede de opgaver, arbejdsnævnet har, enten over til ministeriet eller over til arbejdsdirektøren, så han enevældigt kunne afgøre sagerne. Jeg tror nok, det er rigtigt, at vi har folk fra kasserne og vel også her fra det politiske liv til ligesom at følge dette arbejde og være med til at give de gode råd, der nu skal gives i disse sager. At det så er for små sager, der behandles af og til i nævnet, må vi have opmærksomheden henledt på.

Hvis vi skal tage problemet op om ar-

[Socialministeren.]

bejdsløshedskassernes fremtid, ønsker det ærede medlem hr. Aage Fogh, at det ikke sker i en kommission, men at det sker ved uvildige folk. Man kunne næsten fristes til at spørge, om det ærede medlem ikke kunne have føjet til: som ikke har forstand på det, for det er vel nok dér, det ærede medlem, når alt kommer til alt, vil hen. Når vi nedsætter kommissioner af forskellig art og indvælger arbejdere og arbejdsgivere, folk fra håndværk, handel o. s. v. i dem, er det netop, fordi man fra lovgivningsmagtens side vil trække på de erfaringer, de pågældende mennesker har, så de kan hjælpe os til at nå de gunstigst mulige resultater. Men jeg formoder ikke, at det er det, der er det afgørende i øjeblikket. Jeg tror, at det, det drejer sig om, er at få understøttelserne forhøjet og at få de bedre vilkår, som vi her har stillet forslag om.

Det ærede medlem ønskede også import af arbejdskraft for at fremme boligbyggeriet. Mon man ikke også burde tænke tanken om nye metoder i byggeriet? Jeg skal tillade mig at henlede tingets opmærksomhed på, at jeg netop i dag i folketinget har ladet omdele en betænkning om nye metoder i skolebyggeriet for åndssvageforsorgen. Jeg tror, det ville være af stor værdi for dem, der interesserer sig for disse ting, at studere denne betænkning.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh er galt underrettet med hensyn til de skotske arbejdere ved Odense. Det er ikke sådan, at de er tvunget ud af deres arbejde af danske kolleger. Det ligger sådan, at de ikke har kunnet finde sig rigtig til rette af forskellige andre årsager, men jeg kan oplyse, at så vidt jeg ved, er nogen af dem, der rejste i protest, kommet tilbage igen og taget i arbejde. Det er altid sådan, at hvis man slår sig ned i fremmede omgivelser, vil der være en vis tilvænningsperiode.

Jeg havde ikke ventet den voldsomme kritik af tingene, som det ærede medlem hr. Chr. Madsen kom med. Det er måske nok rigtigt, at det kan have en vis nytte, at nogen påtager sig overbudsrollen, men mon det ikke alligevel havde haft en vis værdi, om det ærede medlem ud fra sine egne tidligere erfaringer havde sagt, at der

var fremskridt her, som de enkelte arbejdsløse ville være meget glade for at modtage?

Til slut vil jeg sige til det ærede medlem hr. Chr. Madsen, at det ærede medlem har ikke ret til at sammenblende spørgsmålet om pristalsregulering og spørgsmålet om regulering af lønninger. Det ærede medlem sagde, at når vi nu regulerede understøttelserne med 50 øre på grund af pristalsreguleringen og derefter foreslog forhøjelse med 1 kr. 50 øre efter den anden regulering, var det et bevis på, at den første regulering var forkert. Man kan ikke sådan blande de to ting sammen; de 50 øre er udtryk for vareprisfordyrelse, de 1 kr. 50 øre er udtryk for lønstigninger, som vi mener de arbejdsløse kammerater bør have anledning til at få del i.

Jeg kan tilsige udvalget, at det får alle takkelige oplysninger vedrørende lovforslaget.

Chr. Madsen: Jeg vil ikke sige ret meget til spørgsmålet om pristallet, for det er noget, vi kan tale om i udvalget.

Der er bare én ting, jeg synes der skal siges noget til herfra, og det er, at både den højtærede socialminister og også andre for at klare et eller andet problem siger, at her er tale om overbudspolitik fra vor side. Hvordan skal vi da finde ud af, om den arbejdsløshedsunderstøttelse, der ydes, er tilstrækkelig eller ikke tilstrækkelig? Man kan se at finde frem til et eller andet tal og så undersøge, om produktionen kan bære noget mere, men man kan sandelig gøre det, der er lettere. Man kan undersøge, hvordan det ligger i de andre skandinaviske lande, i særdeleshed i Norge og Sverige.

I al lovgivning sammenligner vi vore forhold med de skandinaviske forhold i øvrigt, det gælder ikke alene sociale love, det gælder alle love, og vi har også noget, der hedder Nordisk Råd og nordisk samarbejde, og der må da være noget alvor i det.

Man kan nu se, hvorledes arbejderbevægelsen både i Norge og Sverige er nået betydelig videre med arbejdsløshedslovgivningen end vi. I Sverige har man endda en arbejdsløshedslovgivning, der ikke alene skal gavne landets egne borgere, men som skal gavne nogle af de mange tusinder, der

[Chr. Madsen.]

søger arbejde i Sverige fra andre lande. Man har gjort store fremskridt og er nået frem til en helt anden arbejdsløshedslovgivning end vor og med anderledes vide perspektiver, noget mere frisk over det hele, med hensyntagen til mange andre ting, end vi har gjort, ting, som vi i arbejderbevægelsen har arbejdet for at få gennemført i mange år. Når vi hævder, at der skal gøres noget på den linje, så tror den højtærede socialminister, at han kan klare den ved at sige, at det er almindelig, billig overbudspolitik. Det er forkert.

Socialministeren (Bundvad): Jeg kommer til at sige til det ærede medlem hr. Chr. Madsen, at der må være nogle fejl i de kilder, det ærede medlem har med hensyn til svensk og norsk arbejdsløshedslovgivning, både hvad satser og eventuelt hvad dageantal og anvisningsformer angår. Hvis det ærede medlem vil gå det igennem én gang til, er jeg ikke sikker på, at det ærede medlem ville bytte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Bladt: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sønderjylland.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1413, fremsættelsen i tidenden sp. 3412).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Gorrson: Det forslag til lov om udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sønderjylland, som vi i dag ved første behandling skal tage stilling til,

bygger på resultatet af de overvejelser, udvalget til behandling af åndssvageforsorgens problemer nedfældede i sin betænkning af 17. september 1958, og den deraf følgende lov af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede. De i betænkningen af januar 1961 fra det af bestyrelsen for statens åndssvageforsorg nedsatte planlægningsudvalg for forsorgscentret for Sønderjylland m. v. stillede forslag følger nøje bestræbelserne for at få gennemført en nyordning af statens åndssvageforsorg i det her omtalte område, betegnet forsorgscenter IV, både med hensyn til en udbygning og moderisering af centralinstitutionen i Ribe og lokalinstitutionen i Løgumgård samt en mindre udbygning af landbrugsejendommen Nørrelund, så der herved kan skabes de nødvendige lokaler til undervisning, oplæring og terapi i videste forstand.

Endelig har planlægningsudvalget lagt vægt på en udbygning af forsorgen omkring centralinstitutionen, placeret inden for den nuværende Ribeinstitutions område, således at der herigennem kan skabes mulighed for modtagelse af patienter, som har et særligt behov for behandling, d. v. s. alle udviklingsmulige patienter.

Jeg vil gerne pege på, at udvalget for forsorgscenter IV, der omfatter Ribe amt — med undtagelse af 13 kommuner i amtets nordlige del — Haderslev, Tønder og Åbenrå-Sønderborg amter med et samlet folketal på ca. 360.000 personer, er enig om indstillingen vedrørende den for forsorgscentret fremsendte generalplan for udbygningen, der med prisniveauet for et år siden ville kræve en bevilling på ca. 21 mill. kr. og vel i dag må skønnes at ville medføre, at ca. 25 mill. kr. må stilles til rådighed som lån af statskassen til bestyrelsen for statens åndssvageforsorg i finansårene fra 1962-63 til 1967-68.

Ved den i 1956 gennemførte undersøgelse viste det sig, at der på centralinstitutionen i Ribe var en overbelægning på sovesalene og opholdsstuerne på henholdsvis 222 og 245 patienter, og for Løgumgård og Nørrelund var de tilsvarende tal henholdsvis 110 og 119 samt 4 og 43.

Det må derfor kunne fastslås som en kendsgerning, at så godt som alle afdelinger i forsorgscentret for Sønderjylland m. v. er